

sobie sprawę, chociażby z wyżej wymienionych zagadnień, tematyka XXXII Dni Augustiańskich była bogata i została ukazana z różnorodnych stron przez znanych badaczy przedmiotu. Sam Kongres, jak ufamy, przyczyni się – szczególnie wówczas, gdy ukaza się drukiem jego akta – do głębszego poznania tego jakże ważnego zagadnienia, jakim jest przepływ myśli w świecie starożytności chrześcijańskiej.

Bazyli Degórski O.S.P.P.E. – Rzym, Angelicum

8. OJCOWIE KOŚCIOŁA A SZKOŁY TEOLOGICZNE NA SOBORACH (Rzym, 6-7 III 2003)

W dniach 6 i 7 marca 2003 r. odbyło się na Papieskim Uniwersytecie Świętego Krzyża w Rzymie (Pontificia Università della S. Croce) VII już z kolei Międzynarodowe Sympozjum Wydziału Teologicznego tegoż uniwersytetu, na temat: *Ojcowie Kościoła a szkoły teologiczne na soborach (I Padri della Chiesa e le scuole teologiche nei concili)*. Zostało ono zorganizowane przez komitet sympozjalny, w skład którego weszli: Prof. Johannes Grohe, Prof. Vito Reale oraz Prof. Jerónimo Leal.

Sympozjum otworzył ks. Prof. Mariano Fazio – Rektor Papieskiego Uniwersytetu Świętego Krzyża, pozdrawiając zebranych i wprowadzając ogólnie w tematykę obrad. Nauczycielski Urząd Kościoła i teolodzy są powołani, aby służyć w Kościele – aczkolwiek w różny sposób – na rzecz jedynej prawdy, którą Chrystus objawił dla zbawienia ludzi. Dokonuje się to niewątpliwie w sposób najpełniejszy podczas synodów lub soborów. Rzymskie sympozjum postawiło więc sobie za cel zbadanie zależności, jaka zachodzi pomiędzy Nauczycielskim Urzędem Kościoła a myślą teologiczną. Dokładniej mówiąc: sympozjum postanowiło przyrzeć się bliżej z jednej strony roli, jaką odegrały w ciągu dziejów Kościoła różne szkoły teologiczne w przygotowaniu i w przebiegu obrad synodalnych czy soborowych, a z drugiej strony – w wypracowywaniu ich oficjalnych dokumentów, czy też w ich późniejszej recepcji w Kościele. Biorąc ponadto pod uwagę osobliwą wagę Ojców Kościoła, którzy są uprzywilejowanymi świadkami Tradycji, sympozjum zajęło się szczególnie wpływem Ojców, jaki wywarli na postanowienia synodów i soborów. Chodziło oczywiście nie tylko o te zgromadzenia synodalne czy soborowe, które miały miejsce w starożytności chrześcijańskiej, w których Ojcowie czynnie uczestniczyli, lecz także o rolę Ojców jako *auctoritates*, do których zarówno Nauczycielski Urząd Kościoła jak i różne szkoły teologiczne odwoływali się podczas odbywanych we wszystkich wiekach synodów czy soborów.

Po ks. Rektorze głos zabrał ks. Prałat Prof. Walter Brandmüller – Przewodniczący Papieskiego Komitetu Nauk Historycznych: przemówił on po łacinie, witając jeszcze raz zebranych i wprowadzając jeszcze bliżej w tematykę obrad oraz zachęcając do pielęgnowania dziedzictwa Ojców. On też przewodniczył przedpołudniowym obradom plenarnym sympozjum.

W pierwszym dniu obrad zajęto się starożytnością chrześcijańską i średniowieczem. Referat otwierający sympozjum wygłosił Prof. Vittorio Peri z Apostolskiej Biblioteki Watykańskiej, którego wystąpienie nosiło tytuł: *I criteri per l'ecumenicità*

nei concili antichi. Jak wynika już z samego tytułu, referat z wielką erudycją wyjaśniał kryteria, według których w starożytności chrześcijańskiej uznawano jakiś synod za ekumeniczny lub powszechny, czy też za sobór. Dokonywało się to – ogólnie sprawę ujmując – za pośrednictwem szczególnego sposobu postępowania, który pojawił się, rozwinął i z biegiem czasu udoskonalił oraz utwierdził wewnątrz samej instytucji synodalno-soborowej, jak również w ścisłym powiązaniu ze stale rosnącą świadomością wagi Ojców Kościoła.

Po referacie Prof. Periego nastąpiła półgodzinna przerwa, po której drugi referat wygłosił Prof. Evangelos Chrysos z Institute for Byzantine Research (National Hellenic Research Foundation) w Atenach, jego zaś wystąpienie nosiło tytuł: *From Exegesis to Heresy. The Education Background of the Rise of Monophysism*. Prof. Chrysos wyjaśniał w nim rolę, jaką odegrały na Wschodzie szkoły teologiczne, jeśli chodzi zarówno o same początki herezji monofizytyzmu, jak i o te wszystkie synody i sobory, które zajęły się tym zagadnieniem. Mówca poświęcił szczególną uwagę egzegezie, jaką te szkoły teologiczne uprawiały.

Trzeci i ostatni przedpołudniowy referat wygłosił Prof. Nelson H. Minnich z Catholic University of America w Waszyngtonie, jego zaś tematem było: *The Role of the Theological Schools in the Councils of Reform of the Late Medieval and Renaissance Periods. From the Council of Constance to Lateran V*. Mówca ukazał w nim ważną rolę, jaką odegrały szkoły teologiczne późnego średniowiecza w przygotowaniu, a następnie w obradach soborów i synodów, które stawiały sobie za zadanie reformę Kościoła tamtych czasów, skupiając szczególną uwagę na Soborze Laterańskim V.

Obrady popołudniowe pierwszego dnia sympozjum odbywały się równocześnie w czterech sekcjach. W sekcji pierwszej, której przewodniczył Prof. Jerónimo Leal, wygłoszono następujące odczyty: Rossana Barcellona (Catania), *Le vedove tra i Padri e le norme (concili gallici V-VI sec.)*; Luciana Maria Mirri (Bologna), *Riferimenti patristici nei Concili del sec. IV in Gallia*; Josép Closa Farrés (Barcelona), *La tradición conciliar en los escritos de San Cesáreo de Arlés*; Paul Mattei (Lyon), *Lecture du „De synodis” d’Hilaire de Poitiers. Autour de la notion de nativitas*.

W drugiej sekcji, której przewodniczył ks. Prof. Petar Vrankić, wygłoszono następujące odczyty: Geoffrey D. Dunn, (Brisbane, Australia), *„Sententiam nostram non nouam promimus” – Cyprian and the Episcopal Synod of 255*; Bazyli Degórski (Rzym), *Il ricorso ai Padri nei concili africani dei secoli IV-VI*.

W trzeciej sekcji, której przewodniczył Prof. Luis Martínez-Ferrer, wygłoszono następujące odczyty: Domingo Ramos Lisson (Pamplona), *San Martín de Dumio y los Concilios Bracarenses del siglo VI*; Alberto Ferreira (Seattle), *The Church Fathers in the Second Council of Sevilla (619)*; Antonio Bermejo (Rzym), *Lex credendi, lex orandi: traces of the Fathers of the Church and the Councils in the Liturgy*; Peter Bruns (Bamberg), *Die Perserschule und die Synoden in Ktesiphon*.

W czwartej wreszcie popołudniowej sekcji, której przewodniczył Prof. Johannes Grohe, wygłoszono następujące odczyty: Juan Antonio Gil (Pamplona), *„Creador de todo lo visible e invisible”: influencia de los Padres en el Símbolo Niceno*; Manfred Hauke (Lugano), *Die Taufgnade und die „Wurzel des Bösen”. Anmerkungen zur*

Verurteilung des Messalianismus auf dem Konzil von Ephesus; Manuel Mira (Rzym), *Il concilio di Costantinopoli, affermazione della fede di Nicea (Socrates, Historia Ecclesiastica V 8)*; Michel van Esbroeck (Monachium), *The Patristic Florilegia in the Armenian Tradition of the First Millenium*.

Po obradach przeprowadzonych w powyższych sekcjach miała miejsce plenarna dyskusja okrągłego stołu z udziałem wszystkich osób, które w pierwszym dniu sympozjum wygłosiły referaty. Dyskusję tę podsumowano i zakończono obrady pierwszego dnia.

Obrady drugiego dnia sympozjum skupiły się na czasach nowożytnych i współczesnych. Plenarnej sesji przedpołudniowej przewodniczył ks. Prof. Mariano Fazio – Rektor Papieskiego Uniwersytetu Świętego Krzyża, wygłoszone natomiast referaty poświęcone zostały soborom powszechnym tego czasu. Pierwszy z nich wygłosił Prof. Ulrich Horst OP z Ludwig-Maximilian Universität w Monachium na temat: *The Presence of the Dominican School of Salamanca at Trent*, a dotyczył znaczenia, jakie posiadała sławna szkoła dominikańska z hiszpańskiej Salamanki dla obrad i uchwał Soboru Trydenckiego. Drugi referat wygłosił ks. Prof. José Ramón Villar z Universidad de Navarra (Pamplona) pt.: *La Escuela Romana y la Constitución „Pastor Aeternus” del Concilio Vaticano I*. Mówca szczegółowo omówił w nim wagę teologicznej szkoły rzymskiej dla opracowania jednego z ważniejszych dokumentów I Soboru Watykańskiego – „Pastor Aeternus”. Ostatni referat wygłoszony na przedpołudniowej sesji plenarnej nosił tytuł: *L'influsso delle scuole teologiche sulla Costituzione „Gaudium et spes” del Concilio Vaticano II*, a jego autorem był Prof. Philippe Chenaux z Centro Studi e Ricerche sul Vaticano II przy Papieskim Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie. Mówca wyjaśnił w nim rzeczowo i świetnie ocenił wkład różnych szkół teologicznych w przygotowaniu i opracowaniu Konstytucji „Gaudium et spes” Soboru Watykańskiego II.

Obrady popołudniowe drugiego dnia sympozjum odbywały się równocześnie w trzech sekcjach. W sekcji pierwszej, której przewodniczył Prof. Robert Wierlockx, wygłoszono następujące odczyty: Georg Gresser (Kolonja), *Die Verwendung patristischer Testimonia auf den Reformsynoden des Hochmittelalters*; Ansgar Frenken (Barcelona), *Die Facultas theologica auf dem Konzil von Konstanz*; Johannes Grohe (Rzym), *Teologia occidentale e orientale a confronto nel concilio di Ferrara-Firenze (1438-1439)*; Thomas Prügl (Notre Dame), *Dominikaner und thomistische Ekklesiologie auf dem Konzil von Basel*.

W drugiej sekcji, której przewodniczył Prof. Vito Reale, wygłoszono następujące odczyty: Macario López García (Rzym), *El uso de „De spiritu et littera” de San Agustín en los debates del Concilio de Trento*; Luis Martínez-Ferrer (Rzym), *El debate doctrinal en torno a la necesidad de la confesión sacramental por intérprete „in articulo mortis” en el IV Concilio de México (1771)*; Mariano Sanz (Rzym), *La aportación española a la reforma conciliar. Del IV al V Concilio Lateranense*; Robert Gahl (Rzym), *Francisco de Vitoria's Unresolved Shift on Justification and Melchor Cano's Role in the Redaction of Trent's Decree on Justification*.

W trzeciej sekcji, której przewodniczył Prof. Manuel Mira, wygłoszono następujące odczyty: Vlasios Phidas (Ateny), *Faith Confessed and Faith Professed in the*

teaching of the Ecumenical Councils; Miguel De Salis (Rzym), *A influência do diálogo com os teólogos ortodoxos na ideia de „catolicidade” da Igreja no Concílio Vaticano II*; Petar Vrankić (Geltendorf-Walleshausen), *La struttura conciliare della Chiesa nella teologia ortodossa*; Elisa Luque Alcaide (Pamplona), *Conciliares latinoamericanos del Vaticano I ante la Constitución „Pastor Aeternus”*.

Po obradach przeprowadzonych w powyższych sekcjach miała miejsce plenarna dyskusja okrągłego stołu z udziałem wszystkich osób, które w drugim dniu sympozjum wygłosiły referaty. Podczas tej dyskusji podsumowano i zakończono obrady drugiego dnia oraz całego sympozjum.

Dnia 8 marca zorganizowano ponadto dla uczestników sympozjum – pod kierunkiem specjalnego przewodnika – zwiedzanie watykańskiego „Salone Sistino” wraz z cyklem fresków przedstawiających sobory powszechne. Jak można zdać sobie sprawę, choćby z samych wyżej wymienionych zagadnień, tematyka sympozjum była obfita i została naświetlona z różnorodnych stron przez znanych badaczy przedmiotu, którzy przybyli na sympozjum ze wszystkich stron świata. Samo sympozjum, jak mamy nadzieję, przyczyni się – szczególnie wówczas, gdy ukażą się drukiem jego akta – do głębszego poznania tego ważnego zagadnienia, jakim jest rola Ojców Kościoła i szkół teologicznych względem synodów i soborów w ciągu całych dziejów Kościoła.

Bazyli Degórski O.S.P.P.E. – Rzym, Angelicum

9. WYSTAWA MELCHICKICH IKON ARABSKICH (Paryż, 16 V – 17 VIII 2003)

Syria odznacza się bogactwem dziedzictwa kultury, które znajduje swój wyraz w imponujących wytworach człowieka w dziedzinie architektonicznej i artystycznej. Godny uwagi jest proces rozwoju tych dwóch dyscyplin twórczości ludzkiej, który idzie w parze ze wzrastającymi potrzebami człowieka w odniesieniu do środowiska, w którym żyje i tworzy, narzędzi pracy, czy wytworów intelektu i ducha. Stąd też zabytki przeszłości zachowały charakter głęboko ludzki.

Archeolodzy 1. poł. XX wieku wysunęli tezę, iż Syria była dla świata starożytnego miejscem spotkania i mieszania się kultur i cywilizacji, które rozwinęły się na innych obszarach. Jednak odkrycie w połowie ubiegłego stulecia cywilizacji Ebla zburzyło tę wizję. Dokumenty, które ujrzały światło dzienne, dostarczyły niezbitych dowodów o oryginalnej wytwórczości na tym terenie i o istnieniu szczególnej, niespotykanej dotąd na starożytnym Wschodzie, cywilizacji. Rezultatem tego odkrycia była zmiana podejścia naukowców do wysuniętych wcześniej tez, które nie wytrzymały próby czasu, i mobilizacja do poszukiwania prawdy o nowej rzeczywistości w wytworach cywilizacji syryjskiej.

W związku z tymi odkryciami w ostatnich latach daje się zauważyć wzrost zainteresowania historią i kulturą chrześcijańskiego Wschodu. Ma to swój oddźwięk